

verslag

Bijeenkomst Wetenschappelijke Expert Commissie voor RIVM-onderzoek naar PFAS

Omschrijving	Eerste bijeenkomst Wetenschappelijke Expert Commissie voor RIVM-onderzoek naar PFAS
Vergaderdatum	1 juni 2026 om 15:00
Vergaderplaats	RIVM Bilthoven, T0.19
Aanwezig	<i>Voorzitter:</i> Lex Burdorf <i>Commissieleden:</i> Milou Dingemans, Majorie van Duursen, Anita Hokken-Koelega, Chiel Jonker, Stefan van Leeuwen, Moniek Pieters, Dick Sijm, Daniëlle Timmermans, Wieke van der Vossen-Wijmenga, Fred Woudenberg <i>RIVM:</i> Joke Herremans (PFAS-coördinator van het RIVM), Agnetha Hofhuis (secretaris WEC-PFAS), Rianne Nederlof (wetenschappelijk medewerker) Margriet van der Zee (notulist)
Afwezig	<i>Commissieleden:</i> Roel Vermeulen

Op 1 juni 2026 vond de eerste bijeenkomst plaats van de Wetenschappelijke Expert Commissie (WEC) voor het RIVM-onderzoek naar poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS). Deze eerste bijeenkomst stond in het teken van kennismaken en het bespreken van de rol van de WEC. Ook werden onderzoeksresultaten naar PFAS in moedermelk gepresenteerd.

Aanleiding en rol van de WEC-PFAS

Er is veel discussie over wat blootstelling aan PFAS betekent voor mens en milieu. Het RIVM doet veel onderzoek naar PFAS en is door de overheid gevraagd een WEC samen te stellen van onafhankelijke deskundigen. Deze commissie denkt mee over de wetenschappelijke betrouwbaarheid en maatschappelijke relevantie van RIVM-onderzoek

naar dit ingewikkelde onderwerp. Het RIVM heeft hiervoor de WEC-PFAS opgericht met onafhankelijke deskundigen van buiten het RIVM. Zij hebben kennis van onder meer risicobeoordeling, toxicologie, voedselveiligheid, risicocommunicatie, drinkwater, milieu, epidemiologie, kindergeneeskunde en publieke gezondheid. Op advies van de commissieleden kunnen voor specifieke onderwerpen tijdelijk extra deskundigen met aanvullende expertise worden uitgenodigd.

Datum
13 juli 2026

De WEC-PFAS geeft op verzoek van het RIVM-advies vóór, tijdens en na onderzoek van het RIVM naar PFAS. Het RIVM verwacht niet dat de WEC-PFAS elk onderzoek tot in detail beoordeelt. Wel vraagt het RIVM de WEC-PFAS om mee te denken over de aanpak van nieuw onderzoek en hoe onderzoeksresultaten worden uitgelegd en naar buiten worden gebracht. Ook kan de WEC-PFAS nieuwe ontwikkelingen rond PFAS onder de aandacht brengen van het RIVM. Het is uitdrukkelijk niet de taak van het RIVM, en daarmee ook niet van de WEC, om beslissingen te maken over PFAS-beleid.

Ter vaststelling: Reglement van orde

De commissie bespreekt haar reglement van orde. Om de onafhankelijkheid van de WEC-PFAS goed te bewaken, ondertekenen alle commissieleden een Belangenverklaring. De commissieleden brengen hun kennis en inzichten in vanuit hun eigen expertise en blijven daarbij wetenschappelijk onafhankelijk. Daarbij volgt de WEC-PFAS de gedragscode van de KNAW over belangenverstrengeling. De belangenverklaringen en het reglement van orde worden gepubliceerd op de website van het RIVM. Veranderingen in belangen worden in elke bijeenkomst besproken, zodat commissieleden op de hoogte blijven van elkaars belangen.

Alle commissieleden ondertekenen ook een geheimhoudingsverklaring. Die wordt nog opnieuw bekeken om, waar nodig, te verduidelijken dat deze alleen geldt voor wat in de WEC-PFAS wordt gedeeld en besproken, dus niet voor hun eigen werk.

De voorzitter is het aanspreekpunt voor de commissieleden en vertegenwoordigt de WEC-PFAS naar buiten toe. Als commissieleden worden benaderd door journalisten met vragen over de aard en inhoud van de bespreking van RIVM-onderzoek in de WEC-PFAS, verwijzen zij hen naar de voorzitter. De commissieleden kunnen op basis van eigen expertise (media)vragen over RIVM-onderzoek beantwoorden of reflecties op RIVM-onderzoek delen. Zij spreken niet namens de WEC-PFAS of over de gedachtewisseling van de WEC-PFAS. Bij twijfel over wat zij wel of niet mogen delen, overleggen commissieleden met de voorzitter.

De agenda's voor commissievergaderingen worden opgesteld door de voorzitter in overleg met het RIVM. Commissieleden worden aangemoedigd om agendapunten in te brengen bij de voorzitter. Het RIVM verzorgt het secretariaat, en schrijft het verslag op hoofdlijnen, waarbij uitspraken niet te herleiden zijn tot individuele commissieleden. De commissie probeert waar mogelijk tot gezamenlijke adviezen te

komen, die kort en krachtig verwerkt worden in de verslagen van de commissievergaderingen. Als commissieleden verschillend denken over de advisering, wordt dat duidelijk benoemd in het verslag. Zulke verschillen van inzicht kunnen helpen om onderzoek verder aan te scherpen, beter te duiden en goed naar buiten te brengen. Het RIVM neemt deze adviezen over, of maakt transparant waarom gekozen is dit niet te doen. De verslagen van de WEC-PFAS worden na akkoord van de commissie gepubliceerd op de website van het RIVM, samen met eventuele reacties van het RIVM op adviezen.

Datum
13 juli 2026

De WEC-PFAS is benoemd voor de komende twee jaar en komt een paar keer per jaar bijeen om te vergaderen over de hoofdthema's van het RIVM-onderzoek naar PFAS. Bij belangrijke ontwikkelingen kunnen extra overleggen worden ingepland. Na een jaar wordt deze werkwijze geëvalueerd. Na bespreking en vaststelling van het reglement van orde verklaart de voorzitter de WEC-PFAS officieel opgericht en zijn de commissieleden benoemd.

Inhoudelijke bespreking onderzoek: PFAS in moedermelk

Het RIVM presenteert ter informatie de resultaten van het lopende onderzoek naar gehalten van verschillende PFAS-verbindingen in moedermelk, waarbij het RIVM de aanpak van de publiekscommunicatie over de studieresultaten ter bespreking stelt.

De PFAS-concentraties zijn lager dan in eerder onderzoek uit 2014, voor de stoffen die toen en nu gemeten zijn. Commissieleden merken op dat het lagere PFAS-gehalte niet direct kan worden toegeschreven aan de Europese verboden op PFOS (sinds 2008) en PFOA (sinds 2020), omdat de studie van nu en van 2014 niet direct vergelijkbaar zijn. Zo is het onderzoek uitgevoerd in een andere groep vrouwen en zijn er mogelijk andere meetmethoden gebruikt.

De vergelijking van de gehalten in moedermelk met een door de EFSA afgeleide risicogrens leidt tot uitgebreide discussie. Die risicogrens is gebaseerd op het meest gevoelige effect van PFAS, namelijk effecten op het immuunsysteem van kinderen. Deze waarde is berekend voor kinderen die PFAS hebben binnengekregen tijdens de zwangerschap en via 12 maanden borstvoeding. Bij gehalten onder deze risicogrens zijn nadelige effecten van PFAS niet te verwachten. Bij gehalten boven de risicogrens kunnen nadelige effecten niet worden uitgesloten.

De vergelijking van gemiddelde PFAS-gehalten in moedermelk met één risicogrens kan de indruk wekken dat risico's heel precies zijn vast te stellen. In werkelijkheid bepalen veel factoren hoeveel PFAS kinderen uiteindelijk binnenkrijgen, zoals de leefomgeving, het aantal kinderen en de leeftijd van de moeder. Ook de duur en hoeveelheid borstvoeding en andere bronnen van PFAS dan moedermelk spelen daarbij een rol. Deze factoren zijn in de risicogrens van EFSA en in de RIVM-studie niet allemaal meegenomen, of moeten nog worden geanalyseerd. In de RIVM-studie is PFAS in moedermelk gemeten, maar niet hoeveel PFAS kinderen in totaal binnenkrijgen, en ook de gezondheid van de kinderen is niet onderzocht.

Het Amsterdam UMC onderzoekt op dit moment hoe verschillende factoren samenhangen met de hoeveelheid PFAS in moedermelk.

Datum
13 juli 2026

De WEC-PFAS signaleert dat communicatie over deze studie naar buiten toe ingewikkeld is omdat het een gevoelig onderwerp is. Verwacht wordt dat moeders willen weten hoe zij zelf de blootstelling van hun kinderen aan PFAS via borstvoeding kunnen verlagen, maar er ontbreekt nog te veel informatie om hier concrete adviezen over te geven. Commissieleden stellen voor te overwegen of gerichte adviezen nodig zijn voor bevolkingsgroepen met een verhoogd risico op hoge PFAS-concentraties. Daarnaast benadrukken commissieleden om in de communicatie te benoemen welke onzekerheden er zijn en welke vervolgstappen gepland zijn.

Publicatie van het rapport wordt eind juni verwacht. Samen met het Voedingscentrum en de GGD'en bereidt RIVM zich voor op de publicatie van dit onderzoek, met een gezamenlijke strategie van de communicatie over de onderzoeksuitkomsten.

Inhoudelijke bespreking onderzoek: RIVM-vervolgonderzoek naar PFAS

RIVM presenteert een overzicht van lopend PFAS-onderzoek op het RIVM en een lijst van mogelijke onderwerpen van toekomstig onderzoek. Veel van de onderwerpen leiden uiteindelijk naar de beantwoording van één overkoepelende vraag: Wat is de impact van PFAS op de mens en het milieu. Er is te weinig tijd om de lijst uitgebreid te bespreken. Er wordt afgesproken dat het iedereen vrijstaat om onderzoeksideo's die nog niet op de lijst staan naar Joke Herremans (PFAS-coördinator van het RIVM) te sturen.

Volgende bijeenkomst

De WEC-PFAS stelt voor om tijdens volgende bijeenkomsten hoofdthema's te bespreken over risicocommunicatie en over de impact van PFAS op de mens en het milieu. De planning is om in 2026 drie WEC-PFAS bijeenkomsten te organiseren, met de eerstvolgende bijeenkomst in september 2026.